
Formandens mundtlige beretning 2016

Kære lilleskolefolk – for det er I jo i denne her sammenhæng, selvom I i andre sammenhænge også nu kan tituleres friskolefolk. For det er nu et års tid siden, at jeres dobbeltmedlemskab af både Lilleskolernes Sammenslutning og Dansk Friskoleforening blev iværksat og alle lilleskolerne tiltrådte de nye medlemsskaber.

I skal lige møde bestyrelsen i LS – rejs jer op!
Det er vores fælles arbejde jeg vil prøve at få gjort meningsfuld for jer.

Og jeg kan ligeså godt starte med pointen i bestyrelsens beretning: Det går godt i lilleskoleverden, skolerne trives – nogle vokser ovenikøbet - og I yder samlet og hver især et uvurderligt og stærkt pædagogisk bidrag til både jeres egne børn (og forældre), men også til den samlede danske grundskole. Herom senere i beretningen.

Og foreningsmæssigt har dobbeltmedlemsskabet gjort, at I - med vores nye sekretariatschef, Sunes, ord - har fået mere for pengene. Han er fra Nordjylland kan I høre ☺

Alligevel er det med spænding, vi i bestyrelsen har forberedt os på dette første repræsentantskab i det "nye" LS. For hvad har vi egentlig gang i? Eller rettere: Hvad er vores nye berettigelse?

Vores udfordring og mission/berettigelse.

Husk "skolen er for børn" – her skal de tilbringe de fleste af deres vågne timer i 10-11 år – sandsynligvis bruger de meget mere tid med deres lærere og pædagoger end med deres forældre!

Forleden påpegede en analyse fra undervisningsministeriet, at der er en sammenhæng mellem trivsel og læring. Overrasker det jer?

Professor Per Schultz Jørgensen siger i forbindelse med denne:

"Børn, der trives, er også dem, der lærer mest, Dem, der trives, har mod på at være åbne, stille spørgsmål og lytter bedre efter. De tager mere imod undervisningen og har et stærkere fundament for at lære"

Ministeren sagde i radioen, at der endelig var evidens for at trivsel fremmede læringen.

De sidste års reformer og strukturændringer i den danske folkeskole har med al tydelighed afdækket, at grundskolen er blevet en politisk arena. I kampen om folkeskolen flyder det med nye begreber som konkurrencestat, heldagsskole, erhvervsrettet kompetenceudvikling, målstyret undervisning, forhøjede adgangskrav til gymnasiet, disciplinering, inklusion, nationale tests, fuld tilstedeværelse af lærere, centrale kommunale undervisningsprogrammer, læringsoptimering, kerneopgaver m.m.

Begreber der synes hentet i økonomiske, organisatoriske og politologiske teorier og ikke i pædagogik og filosofi.

I Danmark er vi begyndt at tale om skole på en måde, og jeg citerer her fra den skriftlige beretning,:

der reducerer børn til blot og bart bærere af kompetencer i forhold til fremtidens krav fra arbejdsmarkedet. Et undervisnings-, skole- og børnesyn, der negligerer værdien af børnenes liv og kritiske dannelse undervejs, men også en pædagogisk tænkning, der blindt fremhæver og

prioriterer de målbare og målstyrede aspekter i undervisningen. Alt sammen en stærk tendens i den politiske og økonomiske styring af folkeskolen, som også rammer os, og som vi som lilleskoler ikke bare kan ignorere, men må forholde os stærkt kritisk til.

Det uhyggelige er, hvor hurtigt den nye tænkning har sejret i rigtig mange forskellige kommuner. Her har kommunale centraliseringer og besparelser i udmøntningen af reformerne afkoblet store grupper af dygtige folkeskolelærere fra indflydelse på fagligt indhold og mål, metoder og pædagogisk refleksion.

Fremtiden er dystert derude og den kunstige dumhed i skoleverden breder sig.

Men, vil nogle lilleskolefolk sige, det giver jo bare flere kunder i butikken til os, ovenikøbet ressourcestærke og kritiske forældre – kan vi ikke være ligeglade?

Eller skal vi bruge vores praksis, handlekraft, ideer og erfaringer på at prøve at påvirke den pædagogiske og skolemæssige dagsorden i dagens Danmark?

Det er et gammelt dilemma. Allerede i 1972 spurgte Kaj Himmelstrup, en af de første lærere fra begyndelsen i 1949 på Den Lille Skole, i sin dybt interessante bog, "Lille Skole, hvad nu": "Er lilleskolen luksusreservat for en ny overklasse, eller viser den vej mod en ny og mere menneskelig skole?"

Det var godt og eviggyldigt skrevet: "mod en ny og mere menneskelig skole"

Jeg er ikke i tvivl: Vi skal vise vej for omverden – det forpligter at være lilleskole. Det er det, der er LS' mission.

Vi skal altså ind i den skolepolitiske kamp, eller rettere: vi er allerede i den – og måske bliver vores fremtidige position at revitalisere og opdatere den demokratiske, kritiske pædagogik... måske noget helt andet. Det må vi hele tiden tale sammen om.

Vi har som lilleskoler en unik placering i det danske skolebillede. Vi har som bevægelse snart 70 års kritisk pædagogisk, levende, undersøgende, iværksættende og engageret praksis – og ikke mindst meget lange samtaler om den – det er da interessant. Det burde give os tyngde og legitimitet, til at samle nogle af de mange kritiske stemmer hos politikere, forskere, meningsdannere, lærere og forældre, der heldigvis er bekymrede sammen med os for udviklingen af den danske grundskole.

For bestyrelsen er det yderligere klart, at udviklingen i folkeskolen mod større målbarhed og læringsmålsstyring, mod flere tests og indsamling af Big Data på et tidspunkt vil ramme os som frie skoler – enten direkte gennem lovændringer, f.eks. omkring skærpe af tilsyn eller strammere fagmål, eller indirekte gennem de kommende generationer af nye forældre og lærere, der tror, at sådan er den eneste måde at lave skole på. Måske vi allerede mærker det ude på skolerne??

Det er spørgsmål som vi ved, optager Dansk Friskoleforening lige så stærkt, og vi må sammen bekæmpe disse politiske stramninger og tiltag.

Også på den enkelte lilleskole, bliver det vigtigere og vigtigere, at kunne give retning og mening for lærere og forældre, og svare på spørgsmål og begrunde lilleskolens praksis. Det er allerede et stort arbejde for ledere og bestyrelser, og derfor skal vi fortsat i LS skabe muligheder og mødesteder for at kvalificere hinanden i den opgave. Derfor vi vi fortsat beskæftige os med pædagogik, ledelse, politik og samfund. For at "vise vej" – både for omverden og ude på skolerne.

Vores arbejdsprogram

Som I kan se hænger LS arbejdsprogram rundt omkring i salen. Det har vi drøftet flere gange med jer fra lilleskolerne, og det er og har været bestyrelsens guideline i opstarten af det nye LS, og ikke mindst i vores indholdsmæssige beskrivelser og drøftelser af Sunes arbejdsopgaver. Desværre kom vi sent i gang med det – det tog længere tid at få en ansættelsesproces sat på skinner, og finde den helt rigtige, end vi havde troet. Derfor har vi ind i mellem brugt udtrykket, at vi har været en bestyrelse ”uden arme”, selvom vi har fået hjælp af Peter Højgård og Friskolernes sekretariat imens.

Det er heldigvis lykket rigtig godt og vi har som bekendt ansat Sune, men indlysende i en anden stilling end Peter Højgårds. Jeg håber at det er fremgået af vores tanker om LS fremtidige mission, at Sune med sin pædagogiske forskerbaggrund er den helt rigtige?

Vi er i hvert fald både glade for og stolte over at kunne gafle sådan én – også selvom han er fra Nordjylland ☺

Men det *er* en overgangsperiode i LS – der sikkert vil vare et år endnu, hvad der også vil afspejle sig i vores senere gennemgang af regnskab og budget.

Der er meget endnu, Sune skal lære – ikke mindst om jer og jeres skoler, men også om ”plejer” i foreningen ift. interne arbejdsgange, mødeafviklinger, kursusbestillinger, deadlines m.m. Men han er lærenem og flittig og vi er i bestyrelsen sikre på, at han om et år er den, der ved mest om, hvad der rører sig ude på skolerne.

Alligevel har vi afholdt de lovede – og velkendte - møder og træf, og i den næste fase venter så nogle af de nye tiltag. Herefter træffet skal Sune i endnu højere grad ud og møde jer på skoler og i jeres netværk og lære jer at kende, og hjælpe med at præcisere de centrale temaer i vores arbejde i bestyrelsen.

Lad mig slå ned på et par stykker og vores interne diskussioner i bestyrelsen:

- **lederne**

Vi behøver vist ikke argumentere for ledertræf og – møder. Det giver vel sig selv, ift. hvad vi tænker er vores mission.

- **bestyrelserne**

Men hvad med jer bestyrelsesfolk? Hidtil har vi afholdt introkurser for nye bestyrelsesmedlemmer og regionsmøder hvert år, men fremover vil noget af det rådgivende og spørgsmål om bl.a. økonomi, love og regler ligge i Friskoleforeningen. Hvad bliver der så ”tilbage” at mødes om, vil nogle sikkert spørge om? Ligger meget af ansvaret for at opkvalificere bestyrelserne ikke fremover hos Dansk Friskoleforening

Vi tænker at pædagogik, ledelse, politik og samfund kan gøres ligeså relevant for bestyrelsesmedlemmer som for ledere i LS. Nemlig som bestyrelse at forstå, stå på mål for og arbejde i en levende og demokratisk skolekultur, der skal sikre de bedst mulige rammer for det pædagogiske arbejde hos ledere og lærere.

Det kan vi sagtens lave introkurser om, og det kan vi også bringe i spil på regionsmøder.

Det er klart, at det kræver et tæt samspil med Dansk Friskoleforening om de kommende kursustilbud til bestyrelsesmedlemmer, men det er essentielt for os i LS, at vi stadig – også – er en forening for bestyrelsesmedlemmer.

- **lærerne**

Vores nye forening, der jo ikke længere varetager lilleskolernes arbejdsgiverinteresser, har nu en ny mulighed for at bringe lærerne i spil – og meget gerne i samarbejde med FSL, som vi håber vi kan finde i et fremtidigt samarbejde om kurser og videreuddannelse?

De store forandringer, der er i gang i folkeskolen omkring både lærerrollen og –opgaverne, er allerede slået igennem på seminarierne eller hvad de nu hedder nu om dage. Vi kan ikke længere regne med, at de nye færdiguddannede lærere kan forstå og arbejde i den frie skoleverden. Det kræver videreuddannelse, netværk og meget andet – en opgave vi ikke kan løfte alene som lilleskoler.

Vi har et ambitiøst projekt med at revitalisere lærerdage/-kurser for lilleskolelærere – et område vi har forsømt i mange år. Det er rigtig vigtigt for lilleskolernes kritiske, pædagogiske udvikling at vores lærere mødes til inspiration og udveksling. Vi undersøger pt. om vi kan lave et tilbagevendende lilleskole-højskoleophold for lærere, men i sidste ende er det jer som ledere og bestyrelser, der skal bakke det op.

- **Omverden**

Sune har allerede markeret sig i sin nye rolle ift. hans tidligere netværk og kolleger i den pædagogiske forskerverden. Det kan i bla. se i årsskriftet, men tanken er at involvere et netværk af forskere m.fl. i LS – det kan være i en fælles tænketank/pædagogisk drivhus – LiSa(?) – det kan være ifm. partnerskaber om forskellige projekter. Pt har vi et projekt i støbeskeen med Jens Erik Kristensen fra DPU, der også var en forrygende oplægsholder på det nyligt afholdte lederinternat. Jens Erik arbejder med et bogprojekt om dansk pædagogisk idehistorie, hvor han mener at lilleskolebevægelsen har en naturlig og central plads. Projektet kunne ende med en fælles udgivelse: "Lille Skole – hvad nu 2.0"

Som sagt blot et udpluk – for både her på repræsentantskabet og i vores fremtidige arbejde har vi brug for løbende at drøfte vores arbejdsprogram med jer – giver det mening? Vil i lægge penge, tid - og måske ansatte til det?

Vores indflydelse – som lilleskoler

Og nu kommer vi til det, med at få mere for de samme penge 😊

Lilleskolerne har fået en endnu bedre og fremtidssikret rådgivning i det nye "supersekretariat", og det er vores indtryk, at skolerne allerede er blevet glade og trygge brugere af det.

Lilleskolerne har fået adgang til et udvidet møde- og kursustilbud via medlemsskabet i Friskoleforeningen.

Lilleskolerne har samme muligheder for at mødes i LS-regi som førhen.

LS har kræfter til fremover at arbejde med det pædagogiske felt sammen med skolerne.

Og endelig har lilleskolerne fået direkte indflydelse som medlemmer af Dansk Friskoleforening, der reelt har mulighed og ressourcer til at varetage lilleskolernes interesser.

Alt det for de samme penge!!

LS har i det forløbne år haft 3 observatører siddende med i styrelsesmøderne i Dansk Friskoleforening. Det har været nyttigt og sikret, at LS er kommet rigtig godt fra start ift. de fælles udfordringer med lokaler, sekretariatsbistand til LS, fælles interesseområder m.m. Men uformelt har vi i virkeligheden haft et tæt samarbejde på Forretningsudvalgs i flere år. Derfor har vi også længe i LS kunne følge med i og bakke op om det store og professionelle arbejde, som Friskolernes formand, Peter Bendix, med hjælp fra det nye supersekretariat har gjort ift. at få hævet skolernes koblingsprocent til 73% og sikre de rimelige afsnøringer ift. specialundervisning og vikarportioner. Alle tre resultater, der viser styrken i at være sammen med andre friskoler med fælles interesser. Godt gået og et stort økonomisk pusterum på de fleste lilleskoler.

Vi har opfordret til, at lilleskolerne både stiller kandidater til Friskolernes styrelsesvalg på landsmødet om en måned, og at rigtig mange lilleskolefolk møder op og gør deres indflydelse gældende her. Det er klart at det dobbelte medlemskab fremover også kræver en bedre og tættere koordinering af diverse træf, kurser og møder i de to foreninger, og derfor har vi lavet en fælles arbejdsgruppe om dette, hvor Sune sidder med.

Som sagt er vi i en overgangsperiode, og derfor har vi aftalt med Dansk Friskoleforening, at vi vil fortsætte med at have to observatører på styrelsesmøderne et år endnu.

Der er på sigt rigtig mange potentielle samarbejdsflader mellem de to foreninger, det kan være fælles kampagner, fælles forskningsprojekter, fælles kurser. Men Bestyrelsen mener, at vi i den kommende periode i overgangsfasen skal bruge kræfterne på at gøre det nye LS' profil klar og meningsfuld.

Vores engagement og fremtid

Men LS er stadig afhængig af, at medlemsskolerne vil noget med hinanden og er aktive i foreningen – med andre ord, at ledere og bestyrelser og ansatte møder op til træf, møder, kurser og events i foreningen, men også at jeres netværk, mellem skoleledere, lærere, sekretærer eller andre, bliver plejet og styrket – af jer selv ude på skolerne. Det er den høje aktivitet på og mellem skolerne, der også fremover skal sikre at både lilleskolebevægelsen og LS lever.

Og lilleskolerne som bevægelse er ikke hverken død eller skrantende – vi har fået en på mange måder ny forening med både gamle og nye arbejdsopgaver, med en mission om at være et konstruktiv og kritisk modbillede til det herskende skolesyn.

Vi har levende medlemsskoler, hvor ledere, bestyrelser og ansatte gerne vil mødes på kryds og tværs om det at lave lilleskole

Vi har fået nye venner og legekammerater

- og der har aldrig før været så meget brug for skoler der tør drive en kritisk og alternativ skole i praksis.

Tak for samarbejdet

Der har været meget, der skulle afvikles i årets løb, og derfor har vi måske ikke fået sagt tak de steder, vi har ment det.

Derfor igen i år en særlig tak for mange års samarbejde til kollegerne i de andre foreninger for samarbejdet om kampen for skole- og undervisningsfriheden og for at sikre gode og rimelige vilkår for skolerne.

Tak til grundskoleforeningerne: Danmarks Privatskoleforening, Dansk Friskoleforening, Deutscher Schul- und Sprachverein, Foreningen af Katolske Skoler, Foreningen af Kristne Friskoler samt Private Gymnasier og Studenterkurser – og tak til Efterskoleforeningen og Frie Fagskoler.

Tak for godt samarbejde i årenes løb til Frie Skolers Lærerforening, Frie Skolers Ledere, BUPL, 3F og HK.

Tak til medarbejderne i Fordelingssekretariatet og ikke mindst en tak til medarbejderne i ministeriet og styrelser. De sidste har vi ikke helt opgivet at forstyrre.

Tak for samarbejdet med den Frie Lærerskole og i Det internationale Råd

En særlig tak til de politikere, der engagerer sig i lilleskoleverden og lytter til vore synspunkter. Jer vil vi bestemt fortsætte med at forstyrre.

Også tak til medarbejderne på sekretariatet i Frie Skoler Hus i Båring, der hver dag yder højprofessionel service til både medlemsskoler og bestyrelsen.

Tak til vores nye Togfører, Sune for dit engagement og de spor du er ved at lægge ud i LS.

En særlig varm tak til Jeanette, der i rigtig mange år har været en del af livet og arbejdet på Lilleskolernes sekretariat – og tillykke med det nye arbejde

Og sidst men ikke mindst en særlig stor tak til Peter Højgård Nielsen for et langt livs professionelt og dedikeret arbejde for lilleskolerne og for LS. Kort og godt: Uden ham ville der ikke være lilleskoler – hverken skoler eller forening. Det siger vi lidt mere om efter repræsentantskabet.

Og tak til bestyrelsen i LS – for et intenst år med mange møder og opgaver og samvær og engagement. Det er dette engagement, der driver foreningen, men det bygger på de dedikerede lilleskolefolk ude på skolerne. Uden jer ville det ikke give mening.

BESTYRELSEN

Søren Erhard Hansen
Formand